
TOPSPORTACTIEPLAN VLAANDEREN II (2009-2012)

Advies van de Vlaamse Sportraad

De commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement vroeg de Vlaamse Sportraad op 3 december 2009, tijdens de hoorzitting over de beleidsnota Sport, advies over het nieuwe Vlaamse topsportactieplan.

De Vlaamse Sportraad had op zijn plenaire vergadering van 12 januari 2010 een gesprek over het topsportactieplan met Paul Rowe van het Bloso, Veerle De Bosscher van de VUB, en Geraldine Mattens van de Vlaamse Sportfederatie.

De Vlaamse Sportraad bracht op zijn plenaire vergadering van 12 januari 2010 het volgende advies uit.

Het nieuwe topsportactieplan kreeg vorm in een representatieve werkgroep van beleidsmakers en actoren uit het sportieve middenveld. De goede punten uit het eerste topsportactieplan werden behouden, omstreden stukken werd bijgestuurd, pijnpunten werden aangepakt. De criteria worden strenger, voor topsporters, maar ook voor trainers en lesgevers, die aan striktere diploma- en competentievereisten moeten voldoen. Ook voor wetenschappelijk onderzoek, infrastructuur en evenementen worden de criteria verscherpt.

De Vlaamse Sportraad schaarst zich achter de grote lijnen van het topsportactieplan, maar heeft enkele specifieke adviezen.

Topsportloket

Eén topsportloket, dat was de jongste jaren wellicht het voornaamste discussiepunt. De voormalige topsportmanager zag het topsportloket bij voorkeur los van de Bloso-administratie, de administratie hield liever zelf de touwtjes in handen. De discussie werd beslecht in het jongste Vlaamse regeerakkoord, dat het topsportloket aan het Bloso linkt. De Vlaamse Sportraad is tevreden dat tenminste die knoop is doorgehakt. Maar het Bloso zal nu op zijn beurt moeten bewijzen dat het in staat is om de opdracht waar te maken. De resultaten van de voorbije 19 jaar zijn niet van aard om de scepsis weg te nemen. Maar de vernieuwde afdeling Topsport van het Bloso krijgt het voordeel van de twijfel.

Timing

De Vlaamse Sportraad moet vaststellen dat het Topsportactieplan Vlaanderen II ten minste een jaar te laat komt. De Vlaamse Regering had het goed moeten keuren op het moment dat de Olympiade voor Londen van start ging. Daarom moet Vlaanderen nu al werk maken van een topsportactieplan voor 2016. Nederland kijkt vooruit tot 2028.

Vlaanderen heeft, in tegenstelling tot Nederland, geen (top)sportcultuur. De cijfers liegen er niet om. Vlaanderen heeft 15 atleten in de top 8 van de wereld, Nederland heeft er 516. Het ligt voor de hand dat Vlaanderen nauwer met Nederland samen gaat werken.

Talentontwikkeling

Prioritair voor het topsportactieplan 2016 is talentontwikkeling. De Vlaamse Sportraad adviseert om de efficiëntie van de topsportscholen permanent op te volgen en bij te sturen. Voor talenten die niet naar de topsportscholen gaan, moet er nog meer worden ingezet op de kwaliteit van de sportclubs als eerste opvang van talent.

(Co)financiering

Vastgesteld wordt dat Vlaanderen een topsportsysteem kent dat nagenoeg volledig door de overheid wordt gerund, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland.

Vlaanderen moet, alweer naar het voorbeeld van Nederland, proberen het bedrijfsleven nauwer bij de topsport te betrekken en langs die weg de mogelijkheden uit te breiden. De overheid kan onmogelijk de grootste geldschieter van de topsport blijven. Dat is maatschappelijk nauwelijks te verantwoorden.

Professionalisering

Vlaanderen heeft meer toptrainers en jeugdtoptrainers nodig. De lacune kan worden aangevuld met eigen opleidingen of buitenlandse trainers. Internationale samenwerking met onder meer Nederland, of met Engeland, is aangewezen. Topsporttrainers moeten voortaan aan hogere selectiecriteria met minimumkwalificaties voldoen. Het is des te meer gerechtvaardigd dat ze samen met de topsportcoördinatoren, een betere verloning krijgen en een beter fiscaal en sociaal statuut.

De Vlaamse Sportfederatie moet haar rol spelen in de competentieverhoging binnen de sportfederaties. Onze sportfederaties hebben niet alle knowhow. De overheid moet hen prikkelen om méér te doen voor topsport dan nu het geval is.

De opdracht van de jeugdtrainer topsport mag iets breder worden ingevuld. De jeugdtrainer topsport moet niet alleen geselecteerd talent bereiken, hij of zij kan ook de katalysator zijn in de kwaliteitsverhoging op clubniveau, door de clubtrainers nauw bij zijn of haar werkzaamheden te betrekken.

Trainer A en trainer B moeten meer richting topsport worden geprofileerd, de opleiding instructeur B veeleer richting breedtesport op clubniveau. Het feit dat jeugdathleten steeds jonger worden geselecteerd, heeft pedagogische en psychologische consequenties. Het is noodzakelijk om daar een trainersopleiding rond te creëren.

Professionals versus vrijwilligers

In veel sportfederaties zijn de bestuursleden vrijwilligers, terwijl het kader uit professionals bestaat. Dat creëert een spanningsveld. De professionals willen meer autonomie. Het nieuwe uitvoeringsbesluit voor de topsport richt in de sportfederaties een commissie topsport op. Maar je kunt de werknemer niet boven de werkgever plaatsen. Dergelijke spanningsvelden zijn op alle niveaus terug te vinden. Dit debat overstijgt de topsport. De Vlaamse Sportfederatie is de aangewezen instantie om die kwestie aan te pakken.

Tewerkstellingsprojecten

Athletiek Vlaanderen en de 3 Vlaamse wielerploegen blijven buiten de reikwijdte van het topsportactieplan. De instapcriteria moeten op het niveau van het Bloso. De filosofie en de doelstellingen van de wielerploegen moet in het topsportactieplan worden verduidelijkt. De Vlaamse Sportraad adviseert dat die projecten gekaderd worden binnen het topsportbeleid en er integraal deel van uitmaken, volgens dezelfde normen.

Lokaal niveau

De basis voor een (top)sportcultuur wordt gelegd op het lokale niveau. Ook voor talentdetectie is dat niveau belangrijk. Toch worden de lokale overheden, traditioneel erg actief in de breedtesport, niet als partner genoemd in het topsportactieplan. Dat strookt met het kerntakendebat: topsport is een regionale aangelegenheid, breedtesport

een lokale. Het gevolg is dat lokale overheden geen beleid hebben rond topsport en geen faciliteiten voor topsporters voorzien. Er zijn weliswaar uitzonderingen. Zo stelt Leuven accommodaties voor topsporters beschikbaar tegen democratische prijzen. Andere gemeenten doen een inspanning via steun voor topsportscholen.

De Vlaamse Sportraad adviseert het lokale niveau meer kansen te geven om bij de topsport te worden betrokken. Topsporters kunnen lokale steun genieten en topsport kan ook worden ingezet voor de creatie van een goed (top)sportklimaat: lokale promotie, prijsuitreikingen, infrastructuur, ...

Infrastructuur

Er is behoefte aan meer en betere topsportinfrastructuur, en betere trainingsfaciliteiten. Het bestaande aanbod volstaat niet om op kwaliteitsvol niveau te kunnen trainen. De infrastructuur is niet aangepast aan de behoeften van de topsporter. Bijvoorbeeld een powerzaal, kinezaal, ... nabij de trainingsruimte; een ruimte ingericht voor recuperatie na de training, ... Een efficiënter gebruik van bestaande infrastructuur zou ook al helpen. Één topsportcentrum naar Nederlands model (Papendal), zou ideaal zijn.

Topsportscholen

Een evaluatie van de topsportscholen komt er vanaf 2011. Dat moet in overleg met de sector. Voor topsportinternaten zijn bijkomende richtlijnen nodig en een lijst met desiderata, bijvoorbeeld over de kwaliteit van de voeding. De resultaten van de evaluatie moet beleidsmatig worden vertaald, in overleg met Onderwijs.

Universiades

In tegenstelling tot de EYOD en de Wereldspelen, komen de Universiades niet in het topsportactieplan voor. In de studentensportwereld zijn een aantal mogelijkheden en ook een stuk motivering daardoor wegge gevallen. De vraag rijst of het competitieniveau een verzoek rechtvaardigt om dit opnieuw te bekijken.

De Vlaamse Sportraad adviseert om een analyse te maken van het effectieve niveau van de Universiades. Een duidelijk beeld is nodig om een juist oordeel te formuleren.

Hefboom

Het topsportactieplan mist een hoofdstuk over de topsport als hefboom voor een maatschappelijk gedragen brede sportcultuur. De gunstige invloed van topsport en topsportatleten kan beter worden uitgespeeld. Topsport zet aan tot sportbeoefening. Beleidsmakers moeten ervoor zorgen dat het niet bij een tijdelijk fenomeen blijft.

Slot

Samengevat vindt de Vlaamse Sportraad het topsportactieplan een degelijk voorbereid werkstuk, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, ruim gedragen door de sector en door de betrokken administraties. Niet overambitieuze, maar haalbaar in de huidige economische context. De Vlaamse Sportraad vraagt permanent overleg met de sector over de uitvoering van het plan. Geregelde rapportering aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement is een terechte vraag, gelet op de ruime overheidssteun.

Bedenkingen

Het gevaar van actieplannen op maat van Olympiades is dat de focus maar op middellange termijn ligt. Wetende dat de vorming van talent tot topsport 2 tot 3 Olympiades vergt, is er zeer dringend behoefte aan een langetermijnvisie (2016-2020). Dat wil niet zeggen dat het voorliggende topsportactieplan geen effect op lange termijn kan hebben. Maar dat is niet omschreven en er zijn ook geen targets aan gekoppeld.

Met dit topsportactieplan beoogt men 5 medailles te forceren op de Olympische Spelen in Londen. Één medaille kost naar schatting meer dan 1 miljoen euro. Zou het niet beter zijn om maximaal in te zetten op een echte sportmentaliteit in Vlaanderen? Daar komen dan wel topsporters uit voort, voor wie medailles belangrijk vindt. Het is niet omdat een land veel medailles wint op de Olympische Spelen, dat het sportbeleid van dat land beter is.

Olympische Spelen mogen overigens niet de enige graadmeter zijn voor topsportsucces. Waarom geen topsportbarometer waar ook EK-WK in zijn opgenomen? In Nederland gebruikt NOC*NSF zo'n barometer al jaren. Dat geeft een veel beter zicht op de evolutie, met jaarlijkse ipv vierjaarlijkse meetpunten, zodat tussentijds kan worden bijgestuurd.

Tot slot herinnert de Vlaamse Sportraad graag aan het hoofdstuk topsport uit zijn memorandum voor de huidige Vlaamse Regering. De Vlaamse Sportraad stelt vast dat het nieuwe topsportactieplan aan enkele wensen tegemoetkomt.

- 5.1. **Vlaanderen** moet in de topsport **beter internationaal herkenbaar** worden, als erkenning voor de Vlaamse investeringen.
- 5.2. Extra impulsen zijn op korte termijn nodig voor **technologische innovatie** in de topsport. In de internationale context heeft Vlaanderen een probleem van schaalgrootte. Daarom moet er innovatief en strategisch worden gewerkt. Er moeten **samenwerkingsverbanden** worden opgezet met universitaire en andere kenniscentra en technologische bedrijven. De wetenschappelijke kennis moet worden vertaald naar de realiteit van het sportterrein.
- 5.3. De **professionalisering** van het begeleidingskader van topsporter, topsportbelofte en topsporttalent, blijft prioritair. Er moet aan een **sociaal statuut** voor de topsporter en de topsporttrainer worden gewerkt, in overleg met de federale instanties die ter zake nog bevoegd zijn.
- 5.4. Extra inspanningen zijn nodig voor initiatieven rond **loopbaanbegeleiding** van topsporters na hun actieve sportloopbaan.
- 5.5. Om het Vlaamse topsportsucces op langere termijn te verzekeren, is blijvende aandacht en financiële ondersteuning nodig voor **talentdetectie en -ontwikkeling**.
- 5.6. De werking van de **topsportscholen** – of zijn het topsporttalentscholen? – moet geregeld worden geëvalueerd en eventueel bijgestuurd, om de uitstroom te optimaliseren.
- 5.7. Er is behoefte aan een geïntegreerd **topsportinfrastructuurplan**. Op basis van een inventaris en behoeftestudie moet een langetermijnstrategie worden ontwikkeld.
- 5.8. Een **focusbeleid** moet worden overwogen, toegespitst op de sporten waar Vlaanderen een traditie in heeft, goed in is of kan worden.
- 5.9. De realisatie van **één aanspreekpunt**, waar al jaren voor wordt geijverd, vergt een duidelijke taakafbakening en volgehouden samenwerking tussen de actoren in het topsportbeleid. Dit is noodzakelijk voor de administratieve vereenvoudiging, maar nog meer vanuit het oogpunt van een efficiënter topsportbeleid. Wie vindt dat één aanspreekpunt al een realiteit is, wordt door atleten tegengesproken. Atleten hebben andere ervaringen, zo heeft de Vlaamse Sportraad vastgesteld.
- 5.10. Voor de ondersteuning van topsportevenementen is er behoefte aan een **objectief beoordelingskader** en een meer coherent beleid. Overleg en afstemming met andere subsidieverstrekkingen is wenselijk.
- 5.11. De inbreng van de **commerciële sector** moet worden aangemoedigd, maar zonder inmenging in sporttechnische aspecten.

Bart Vanreusel, *voorzitter van de Vlaamse Sportraad*
Line Dumoulin, *ondervoorzitter*
Lieven De Clercq, *secretaris*